Рішення спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада ДФ 70.895.098 Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький, прийняла рішення про присудження **Іванісову Роману Валерійовичу** ступеня доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право на підставі прилюдного захисту дисертації – **«Європеїзація цивільного законодавства України»**.

«09» жовтня 2026 року.

ІВАНІСОВ Роман Валерійович, 1978 року народження, громадянин України. Освіта вища: у 2021 році закінчив Київський національний університет ім. Тараса Шевченка та здобув ступінь магістра за спеціальністю Публічне управління та адміністрування.

З серпня 2019 року по даний час народний депутат України IX скл., член Комітету Верховної Ради України з питань антикорупційної політики

Аспірант Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Дисертацію виконано у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова, м. Хмельницький.

Наукова керівниця: **ЧЕРНЯК Олена Юріївна**, кандидатка юридичних наук, професорка, професорка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова.

За темою дисертації та відповідно до її змісту опубліковано чотири наукові статті у журналах і збірниках, що входять до переліку фахових наукових видань України, дві доповіді на міжнародних наукових і науково-практичних конференціях:

1. Іванісов Р.В. Співвідношення категорій «європеїзація», «гармонізація», «адаптація» та «імплементація» у цивілістичній науці. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 122. С. 124–133. URL : http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2024/05/ivanisov_122.pdf

2. Іванісов Р.В. Вплив європейського приватного права та модельних кодифікаційних актів ЄС на національні правопорядки країн-членів ЄС та третіх країн. *Журнал східноєвропейського права*. 2024. № 127. С. 178–189. URL: http://easternlaw.com.ua/wp-content/uploads/2024/10/ivanisov_127.pdf

3. Іванісов Р.В. Принцип правової визначеності як фундаментальна засада адаптація цивільного права України. *Європейські перспективи*. 2024. № 2. С. 469–475. URL: https://ep.unesco-socio.in.ua/archive/2024-2/

4. Іванісов Р.В. Правова природа окремих принципів цивільного права в контексті наближення правопорядків України та ЄС. *Наше право*. 2025. № 3. С. 558–565. URL: https://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/archive/2025-3/

5. Іванісов Р. Принцип добропорядності (boni mores) в оновленому цивільному законодавстві України. Collection of Scientific Papers with the Proceedings of the 9th International Scientific and Practical Conference «Modern

Perspectives on Global Scientific Solutions» (August 24-26, 2026, Bergen, Norway). European Open Science Space. 2026. С. 133–135.

6. Іванісов Р.В. Вплив Acquis ЄС на формування приватного права країн Центральної та Східної Європи. Інтелектуальний ресурс сьогодення: наукові задачі, розвиток та запитання: збірник наукових праць з матеріалами VII Міжнародної наукової конференції, м. Дніпро, 28 серпня, 2026 р. / Міжнародний центр наукових досліджень. Вінниця: ТОВ «УКРЛОГОС Груп, 2026. С. 117–119.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

Рецензентка – АНІКІНА Галина Володимирівна, кандидатка юридичних наук, доцентка, професорка кафедри приватного права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Не можна повністю погодитись з твердженням автора, що пряма дія регламентів усуває колізії та забезпечує повну уніфікацію регулювання у відповідних сферах. Регламенти справді є обов'язковим у повному обсязі та безпосередньо застосовується, але це не означає автоматично повної матеріально-правової уніфікації. Наприклад, Rome I і Rome II уніфікують переважно колізійні правила, а не саме матеріальне договірне чи деліктне право держав-членів. Після визначення права, що підлягає застосуванню, суд може застосовувати національне право відповідної держави. Тому варто говорити про уніфікацію колізійного регулювання, а не повну уніфікацію регулювання.

2. Не до кінця зрозумілим є і твердження про необхідність забезпечення судами застосування права «у дусі європейських стандартів, загальних принципів права ЄС та прецедентної практики ЄСПЛ і Суду ЄС». Авторові доцільно було б чіткіше розкрити значення практики ЄСПЛ і практики Суду ЄС щодо України, а також визначити межі використання практики Суду ЄС українськими судами на етапі до набуття Україною членства в Європейському Союзі. Без такого розмежування наведене положення може створювати враження про однакову юридичну обов'язковість відповідних джерел для національного суду.

3. Дискусійним є твердження про те, що запровадження відкритої системи принципів автоматично забезпечить більшу передбачуваність правозастосування та водночас запобігатиме суддівському свавіллю. Навпаки, розширення можливостей суду застосовувати абстрактні принципи може збільшувати простір для суддівського розсуду. Тому автору доцільно пояснити, за допомогою яких саме юридичних механізмів буде забезпечено баланс між гнучкістю принципів та вимогою правової визначеності.

4. Потребує додаткового обґрунтування твердження про те, що доброзвичайність є саме «об'єктивним та зовнішнім моральним фільтром суспільства». Така характеристика є концептуально важливою, але водночас недостатньо визначеною. Автору варто пояснити, що саме слід розуміти під загальновизнаними у суспільстві моральними нормами, хто і за якими

критеріями має встановлювати їх зміст та як уникнути ситуації, коли суд фактично підмінятиме правову оцінку власними моральними переконаннями.

5. Потребує додаткового пояснення твердження автора про те, що доброзвичайність може бути самостійною підставою для визнання правочину нікчемним. Наведений приклад із договором щодо продажу органу або комерційного сурогатного материнства демонструє потенційну відмінність між добросовісністю сторін та відповідністю правочину суспільним цінностям, однак сам по собі не доводить необхідності застосування саме категорії доброзвичайності. У цьому контексті необхідно розмежувати випадки, коли правочин прямо заборонений законом, суперечить публічному порядку або порушує права людини, і випадки, коли його недопустимість випливає лише з оціночного критерію моральності.

6. Додаткового обґрунтування потребує пропозиція автоматично прив'язати кіберделікти до звичайного місця проживання потерпілого чи основного місця діяльності юридичної особи. Вважаємо її краще сформулювати не як безумовне правило, а як спеціальну колізійну прив'язку, що застосовується за наявності достатнього та передбачуваного зв'язку шкоди з відповідною державою».

Рецензентка – КІРИК Алла Юріївна, докторка філософії в галузі права, доцентка, доцентка кафедри міжнародного та європейського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Дискусійним видається підхід до виключення зі структури проєкту Цивільного кодексу України положень статті 231, яка передбачає можливість визнання договору недійсним сторонами без обов'язкового звернення до суду. Запропонований механізм має потенціал для зменшення кількості судових спорів щодо оспорюваних договорів, оскільки надає сторонам можливість самостійно врегулювати питання недійсності договору за встановленою процедурою та строками. Такий підхід сприяє реалізації принципу диспозитивності цивільних правовідносин та може розглядатися як один із засобів оптимізації судового навантаження.

2. Потребує додаткового пояснення позиція дисертанта, стосовно впровадження загального обов'язку співпраці сторін. Принцип добросовісності передбачає належну поведінку учасників цивільних правовідносин та недопустимість створення однією стороною перешкод для реалізації прав іншої. Водночас нормативне закріплення позитивного обов'язку сторони до активної співпраці виходить за межі традиційного розуміння свободи договору. Встановлення такого обов'язку означає певне втручання у сферу договірної автономії сторін, оскільки визначається не лише кінцевий результат виконання зобов'язання, а й певна модель поведінки учасника договірних відносин, коли кредитора імперативно змушують допомагати боржнику».

Офіційна опонентка – ЛУКАСЕВИЧ-КРУТНИК Ірина Степанівна, докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри цивільного права і процесу Західноукраїнського національного університету. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Серед положень наукової новизни, які запропоновані на розсуд наукової спільноти вперше, зазначено визначення європеїзації цивільного законодавства України як «глобального, ціннісного, соціокультурного та інституційно-правового процесу» (пункт 1 наукової новизни, С. 15-16 дис.), яке викликає застереження. Поєднання в одній дефініції чотирьох різнопорядкових атрибутів (глобальний – соціокультурний – ціннісний – інституційно-правовий) робить конструкцію радше описовою метафорою, ніж юридичною категорією, придатною для практичного розмежування зі спорідненими поняттями гармонізації та адаптації, які в положенні 5 наукової новизни (С. 16-17 дис.) визначаються через цілком конкретні, інструментальні ознаки. Виникає логічна асиметрія: явище вищого порядку (європеїзація) означено абстрактно-ціннісно, а підпорядковані йому процеси – техніко-юридично. Дисертанту доцільно було б уточнити, які саме юридично значущі критерії дозволяють відрізнити«європеїзований» стан цивільного законодавства від «неєвропеїзованого», інакше категорія ризикує втратити пізнавальну цінність для юридичної науки.

2. Запропонована серед положень наукової новизни, які вдосконалено, трирівнева модель (європеїзація – генеральний процес, гармонізація – метод, адаптація – інструмент) є теоретично привабливою(пункт 5 наукової новизни, С. 16-17 дис.), проте дисертант не демонструє, як ці рівні співвідносяться емпірично, на матеріалі конкретних інститутів цивільного права, розглянутих у роботі. Залишається незрозумілим, чи є гармонізація стадією, що передує адаптації, чи вони можуть відбуватися паралельно; чи можлива «адаптація» без «гармонізації» як проміжного методу. Без ілюстрації моделі на конкретних прикладах, які доречно продемонструвати під час публічного захисту, вона має ризик залишитися суто термінологічною конструкцією.

3. Фактори для оцінки судом критерію розумності виконання договору в умовах воєнного стану (об'єктивні безпекові ризики для життя та здоров'я людей, загрози руйнування майна, логістичні та інфраструктурні обмеження у відповідному регіоні, реальна можливість вжиття стороною альтернативних заходів для належного виконання обов'язку) сформульовано в роботі у вигляді оціночного переліку (пункт 10 наукової новизни, С. 18 дис.), який в умовах воєнного стану може змінюватись та /або розширюватись. Це створює ризик надмірної дискреції суду, що суперечить заявленому в пункті 6 наукової новизни (С. 17 дис.) принципу правової визначеності як однієї з фундаментальних засад, обґрунтованих у цій же роботі. Дисертанту доцільно пояснити, яким чином запропонований перелік узгоджується з вимогою передбачуваності правозастосування як правозастосовному виміру принципу правової визначеності.

4. Запропонована у пункті 4 наукової новизни (С. 16 дис.) пропозиція запозичити конструкцію передбачуваності збитків (модель передбачена у

ст. 1231-3 Цивільного кодексу Франції та ст. 74 Конвенції Організації Об'єднаних Націй про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року) потребує глибшого обґрунтування її сумісності з чинною доктринальноюосновою національного зобов'язального права, яка традиційно виходить із принципу повного відшкодування збитків (ст. 22, 623 Цивільного кодексу України) без прив'язки до суб'єктивної передбачуваності на момент укладення договору. У змісті роботи не обґрунтовується, як співвідноситиметься критерій «передбачуваності» збитків з уже наявним у Цивільному кодексі України розподілом підстав звільнення від відповідальності (зокрема, непереборною силою). Крім того, залишається нез'ясованим питання доказування – на кого покладається тягар доведення меж «розумної передбачуваності» збитків та за якими критеріями суд має її встановлювати.

5. В проєкті оновленого Цивільного кодексу України окремою статтею 214 закріплюються стандартні умови договору (С. 222 дис.), які в чинному Цивільному кодексі України не врегульовуються. Частина шоста запропонованої дисертантом редакції статті 214, яка дозволяє застосовувати судом стандартні умови, розроблені професійними об'єднаннями чи асоціаціями, як звичай ділового обороту за відсутності прямого посилання на них у договорі (С. 138 дис.), концептуально суперечить частині другій цієї ж статті, яка вимагає від сторони, що застосовує стандартні умови, «вжиття розумних заходів для надання іншій стороні реальної можливості ознайомитися з їх змістом». Поєднання інституту стандартних умов договору (що потребує прямого волевиявлення й повідомлення контрагента) з інститутом звичаю ділового обороту (що діє незалежно від обізнаності конкретної сторони) без чіткого розмежування підстав їх застосування створює ризик обходу гарантій, закладених у частині другій цієї статті, та потребує окремого доктринального обґрунтування меж такого поєднання під час публічного захисту».

Офіційний опонент – ГРИНЬКО Руслан Віталійович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності факультету правоохоронної діяльності Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. Виступ позитивний із зауваженнями:

«1. Потребує додаткового обґрунтування висновок здобувача щодо вдосконалення розуміння підстав та наслідків позасудового оспорення договорів із збереженням виключно судового порядку їх оспорення, крім випадків укладення сторонами відповідної домовленості у тій самій формі, що й оспорюваний договір *(с. 18 дис.)*. На наш погляд, запропонований підхід потребує більш детального розмежування власне оспорення договору та інших позасудових способів припинення, зміни чи відмови від договірних правовідносин. Крім того, доцільним було б чіткіше визначити правову природу такої домовленості сторін, момент набуття нею юридичного значення та співвідношення з імперативними нормами цивільного законодавства.

2. Дискусійним видається висновок здобувача, відповідно до якого дістало подальшого розвитку розуміння правової природи переддоговірної відповідальності як відповідальності за зловживання правом, а також обґрунтовано необхідність судово-правового тлумачення договорів у разі непередбачуваного ускладнення його виконання. На наш погляд, у цьому положенні певною мірою змішуються різні стадії динаміки договірних правовідносин. Переддоговірна відповідальність за своєю правовою природою виникає на стадії переговорів та інших дій, що передують укладенню договору, тобто до моменту виникнення власне договірного зобов'язання. Натомість непередбачуване ускладнення виконання вже укладеного договору стосується наступної стадії розвитку правовідносин – стадії виконання договірного зобов'язання, а відтак має оцінюватися крізь призму інших правових механізмів, зокрема тлумачення умов договору та визначення наслідків зміни обставин. У зв'язку з цим доцільним було б чіткіше розмежувати правові підстави, умови та наслідки відповідальності на переддоговірній стадії та правові засоби реагування на ускладнення виконання вже укладеного договору.

3. Розкриваючи окремі сфери євроінтеграції цивільного законодавства України, здобувач переважно звертається до досвіду Франції та Німеччини як прикладів здійснення відповідних трансформацій. На наш погляд, для повнішого розкриття досліджуваної проблематики доцільним було б ширше використати досвід скандинавських країн, у правових системах яких джерела європейського права значною мірою виконують функцію систематизації та узагальнення вже сформованих підходів до забезпечення справедливості, добросовісності та розумності у приватноправових відносинах. Такий досвід міг би додатково увиразнити особливості євроінтеграції цивільного законодавства України, з огляду на подвійне функціональне значення джерел європейського договірного права: з одного боку, як засобів гармонізації та модернізації українського приватного права, а з іншого – як орієнтирів для систематизації та розвитку вже сформованих у національному праві принципів».

Голова ради – КОСТЯШКІН Іван Олександрович, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри трудового, земельного та господарського права Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова. Виступ позитивний без зауважень.

Результати голосування: «За» **5** членів ради,
«Проти» **НЕМАЄ**.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує **Іванісову Роману Валерійовичу** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Голова спеціалізованої
вченої ради ДФ 70.895.098 **Іван КОСТЯШКІН**

Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова
код 14163438
УКРАЇНА